

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avdelning 5

Enhet 53

DOM

2008-10-10

meddelad i
Stockholm

Mål B 18289-07 nr

PARTER (Antal tilltalade: 3)

Åklagare

Kammaråklagare Jonas Lövström
City åklagarkammare i Stockholm

Målsägande

1. KE

Målsägandebiträde:
Advokat Thomas Olsson
Advokatfirman Silbersky HB
Box 12706
112 94 Stockholm

2. LGL

Målsägandebiträde:
Advokat Thomas Olsson
Advokatfirman Silbersky HB
Box 12706
112 94 Stockholm

Tilltalad

HA

Offentlig försvarare:
Advokat Thomas Martinsson
Advokatfirman Thomas Martinsson
Karlplan 12
115 20 Stockholm

DOMSLUT

Begångna brott

Misshandel

Lagrum

3 kap 5 § brottsbalken

Påföljd m.m.

Villkorlig dom med samhällstjänst 50 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle fängelse 1 månad ha dömts ut.

Kriminalvården

Frivården Fridhemsplan

Skadestånd

- 1 HA skall solidariskt med HP utge skadestånd till LGL med fjortontusen (14 000) kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § 5 stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 augusti 2007 till dess betalning sker.
- 2 HA skall solidariskt med HP utge skadestånd till KE med elvatusen (11 000) kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § 5 stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 augusti 2007 till dess betalning sker.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 500 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

- Thomas Martinsson tillerkänns ersättning av allmänna medel med sextiotusentvåhundra-trettiosex (60 236) kr. Av beloppet avser 12 047 kr mervärdesskatt.
- 1 Thomas Olsson tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med tiotusenåttahundratio (10 810) kr. Av beloppet avser 2 162 kr mervärdesskatt.
 - 2 Kostnaden för försvaret och målsägandebiträdet skall stanna på staten.
-

3

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avdelning 5

Enhet 53

DOM

2008-10-10

meddelad i

Stockholm

Mål B 18289-07

nr

PARTER (Antal tilltalade: 3)

Åklagare

Kammaråklagare Jonas Lövström

City åklagarkammare i Stockholm

Målsägande

1. KE

Målsägandebiträde:

Advokat Thomas Olsson

Advokatfirman Silbersky HB

Box 12706

112 94 Stockholm

2. LGL

Målsägandebiträde:

Advokat Thomas Olsson

Advokatfirman Silbersky HB

Box 12706

112 94 Stockholm

Tilltalad

HP

Offentlig försvarare:

Advokat Henrik Jacobsson

Advokatfirman W&Ö HB

Box 7387

103 91 Stockholm

Postadress

Box 8307

104 20 Stockholm

Besöksadress

Fleminggatan 14

Telefon

08-561 654 70

08-561 650 05

Telefax

E-post:

www.stockholmsTINGSRATT.se
stockholmsTINGSRATT.avdelning5@dom.se

Expeditionstid

måndag - fredag

09:00 - 12:00

13:00 - 15:00

DOMSLUT

Begångna brott

Misshandel

Lagrum

3 kap 5 § brottsbalken

Påföljd m.m.

Villkorlig dom med samhällstjänst 50 timmar. Om fängelse i stället hade valts som påföljd skulle fängelse 1 månad ha dömts ut.

Kriminalvården

Frivården Fridhemsplan

Skadestånd

- 1 HP skall solidariskt med HA utge skadestånd till LGL med fjortontusen (14 000) kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § 5 stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 augusti 2007 till dess betalning sker.
HP skall solidariskt med HA utge skadestånd till Karl
- 2 Eriksson med elvatusen (11 000) kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § 5 stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 augusti 2007 till dess betalning sker.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 500 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

- 1 Henrik Jacobsson tillerkänns ersättning av allmänna medel med femtiosjutusensexhundraarton (57 618) kr. Av beloppet avser 11 524 kr mervärdesskatt. Av denna kostnad skall HP till staten återbetala tjugotretusenfyrtiosju (23 047) kr.
 - 2 Thomas Olsson tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med tiotusenåttahundratio (10 810) kr. Av beloppet avser 2 162 kr mervärdesskatt. Av denna kostnad skall HP till staten återbetala tretusen (3 000) kr.
-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avdelning 5

Enhet 53

DOM

2008-10-10

meddelad i

Stockholm

Mål B 18289-07

nr

PARTER (Antal tilltalade: 3)

Åklagare

Kammaråklagare Jonas Lövström

City åklagarkammare i Stockholm

Målsägande

RB

Målsägandebiträde:

Advokat Thomas Olsson

Advokatfirman Silbersky HB

Box 12706

112 94 Stockholm

Tilltalad

RS

Offentlig försvarare:

Advokat Jan Karlsson

Advokatfirman Falk, Sjöberg & Partners AB

Box 3206

103 64 Stockholm

DOMSLUT

Begångna brott

Misshandel

Lagrum

3 kap 5 § brottsbalken

Påföljd m.m.

Fängelse 2 månader

Postadress

Box 8307

104 20 Stockholm

Besöksadress

Flemingatan 14

Telefon

08-561 654 70

E-post: stockholm.tingsratt.avdelning5@dom.se

www.stockholmstingsratt.se

08-561 650 05

Telefax

Expeditionstid

måndag - fredag

09:00 - 12:00

13:00 - 15:00

Skadestånd

RS skall utge skadestånd till RB med nittontusen (19 000) kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § 5 stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 7 augusti 2007 till dess betalning sker.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 500 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

1. Jan Karlsson tillerkänns ersättning av allmänna medel med fyrtyotvåusenfyrahundranittio (42 490) kr. Av beloppet avser 8 498 kr mervärdesskatt. Av denna kostnad skall RS till staten återbetala sextontusenniohundranittiosex (16 996) kr.
 2. Thomas Olsson tillerkänns ersättning av allmänna medel för arbete som målsägandebiträde med tiotusenåttahundratio (10 810) kr. Av beloppet avser 2 162 kr mervärdesskatt. Av denna kostnad skall RS till staten återbetala tretusen (3 000) kr.
-

YRKANDEN M.M.

Åklagarens yrkanden och åberopad bevisning framgår av domsbilaga 1. Därutöver har vittnesförhör med hållits med LE som är polis.

HA har förnekat brott. Han har bekräftat att han i egenskap av ordningsvakt har gjort ingripanden mot KA och LGL. Han har bestritt skadeståndsskyldighet.

HP har förnekat brott. Han har bekräftat att han i egenskap av ordningsvakt har gjort ingripanden mot KA och LGL. Han har bestritt skadeståndsskyldighet.

RS har förnekat brott och anført att han vid det aktuella tillfället visserligen var ordningsvakt till yrket, men befann sig på The Lab i egenskap av gäst. Han har förnekat påståendet att han knäat KA . Han har bekräftat att han har tagit ett grepp om RB . De har tillsammans ramlat baklänges och han har då behållit sitt grepp om RB , dock utan uppsåt att skada denne. Han har bestritt skadeståndsskyldighet.

KA , LGL och RB har yrkat skadestånd i enlighet med domsbilagorna 2-4. De har även biträtt åtalet.

DOMSKÄL

Skuldfrågorna

Målet rör händelser vid en bar när gäster ska avvisas, avlägsnas, omhändertas eller gripas. Rättsfrågorna gäller dels vilka åtgärder en ordningsvakt kan vidta inom ramen för sina befogenheter utan att ta till övervåld, dels vilka åtgärder en privatperson kan vidta genom s.k. envarsgripande enligt 24 kap 7 § andra stycket rättegångsbalken alternativt med stöd av nödvärnsreglerna.

Översiktligt har följande hänt. Målsägandena RB , KA och LGL befann sig den aktuella kvällen på baren The Lab i Stockholms innerstad. Efter att de varit ett tag på baren blev de ombedda att lämna densamma. Visst fysiskt tvång kom då att användas gentemot LGL och Karl Eriksson, men det omfattas inte av åtalet. RB ringde polisen och påtalade det sätt som de blivit avvisade och avlägsnade på, och KA ifrågasatte ordningsvakternas agerande. HA och HP agerade då gentemot KA , varvid våld kom att användas, dock råder olika uppfattning om hur mycket våld och av vem samt om våldet varit befogat. KA fördes in i en trappuppgång och uppgifterna går isär om vad som hände när han skulle avvisiteras. RB ringde polisen igen och sökte sedan gemensamt med LGL komma in i trappuppgången. HA och HP agerade då gentemot LGL, varvid våld kom att användas. Återigen går uppfattningarna isär om hur mycket våld, av vem och om det varit befogat. Samtidigt agerade RS , som befann sig på The Lab i egenskap av privatperson, gentemot RB genom att ta ett grepp om denne. I ett senare skede gick RS in i trapphuset. Åklagaren gör gällande att RS då knäade KA i skrevet alternativt i ljumsken.

Långa och ingående förhör hållits under rättegången med målsägandena, de tilltalade och vittnena. Vid flertalet tillfällen har de som hörts även konfronterats med uppgifter de lämnat under förundersökningen. Förhören finns dokumenterade digitalt och det framgår av tingsrättens anteckningar från förhandlingen vilka delar av förundersökningen som refererats under förhandlingens gång. Domskälen tar därför sikte på att översiktligt beskriva de delar händelseförloppet som alla inblandade verkar vara i huvudsak överens om (se föregående avsnitt), samt att mer i detalj ta ställning till de delar av händelseförloppet som har betydelse för utgången.

Allmänt om bevisvärderingen i målet

Målsägandena KA, LGL och RB känner varandra, jobbar tillsammans och har även haft tillfälle att tala med varandra om händelsen i efterhand. De var vid tillfället kraftigt alkoholpåverkade. RBs alkoholhalt uppmättes till 2,35 promille på sjukhuset efteråt. De har alla fått skador och kan förväntas ha blivit omskakade av det som hände. Händelsen ägde rum sent på kvällen efter att de, i och för sig under lugna former, festat sedan eftermiddagen. Berusningsgraden, tröttheten och upplevelsen som sådan kan ha påverkat både deras iakttagelser under händelseförloppet och deras minnesbilder efteråt. Rättegången har ägt rum mer än ett år efter händelsen och det tog också en tid innan noggranna förhör ägde rum. Det finns därför anledning att se med försiktighet på målsägandenas utsagor. Det har däremot inte framkommit något som ger anledning att tro att de skulle ljuga eller försöka sätta dit någon genom sina berättelser. Berättelserna framstår som självupplevda och avviker från varandra på det sätt som kan förväntas när förhörspersonerna inte har pratat ihop sig. Sammantaget tar bevisvärderingen i målet i stor utsträckning sikte på att kontrollera om målsägandenas berättelser kan verifieras med stöd av annan bevisning eller, tvärtom, motsägs av utredningen i övrigt.

Flera av vittnesutsagorna bör också ses med viss försiktighet. DI och ER jobbade vid det aktuella tillfället tillsammans med HA och HP som ordningsvakter och deltog båda i ingripandet. Vittnet ES var på plats som gäst, men har förklarat att han är god vän med ordningsvakten DI och att han hade druckit cirka fyra öl under kvällen strax innan händelsen. Vittnet CV var enligt egna uppgifter berusad efter en helkvälls festande. Vittnena har alla förmedlat bilden av att mycket hände samtidigt under en kort tidsrymd, varför möjligheten att göra precisa iakttagelser var begränsade.

Åtalet mot HA och HP

HA och HP tjänstgjorde som ordningsvakter vid krogen The Lab den aktuella kvällen. I egenskap av ordningsvakter hade de samma befogenheter som ordningsvakter i allmänhet, vilket kortfattat kan sammanfattas enligt följande.

Ordningsvakter har till uppgift att medverka till att upprätthålla allmän ordning, se 1 § lag (1980:578) om ordningsvakter. För att verkställa en åtgärd får en ordningsvakt inte använda strängare medel än förhållandena kräver, utan ska i första hand söka vinna rättelse genom upplysningar och uppmaningar, se 8 § lag om ordningsvakter. När en ordningsvakt ingriper ska han eller hon se till att åtgärden inte väcker onödig uppmärksamhet eller orsakar större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till dess syfte, se 8 § lag om ordningsvakter. Ordningsvaktens befogenheter att använda tvångsmedel och våld går längre än den rätt som tillkommer envar att gripa någon som begått brott. Ordningsvakter får ta hand om personer som anträffas så berusade av alkoholdrycker eller andra berusningsmedel att den inte kan ta hand om sig själva eller annars utgör en fara för sig själva eller någon annan, se 1 § och 10 § lag (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Om någon genom sitt

uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för ordningen får ordningsvakt, när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna personen ifråga från visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas, se 13 § och 29 § tredje stycket polislagen. Den omhändertagne ska i båda fallen skyndsamt överlämnas till närmaste polisman. Våld får bara användas för att genomföra tjänsteåtgärder i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt. Användningen reserveras för situationer när ordningsvakten med laga stöd ska beröva någon friheten och denne söker undkomma eller ordningsvakten annars möts av motstånd när han eller hon ska verkställa ett sådant frihetsberövande, eller när ordningsvakten med laga stöd ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme, se 10 § första stycket andra och fjärde punkterna samt 29 § första stycket polislagen, jämte 5 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Därutöver gäller i nyss nämnda situationer nödvärnsbestämmelserna i 24 kap brottsbalken. Ordningstvakter har i likhet med privatpersoner också rätt att genomföra envarsgripande.

Utöver de bestämmelser som redogjorts för kan tilläggas att ordningstvakter som tjänstgör på restauranger och andra nöjesetablissemang ofta torde ha i uppgift av sin arbetsgivare att vidtala gäster som på grund av sin berusningsgrad eller uppträdande inte lever upp till de krav som ställs för att restaurangen ska kunna ha kvar sitt serveringstillstånd. En restaurang kan också ha en egen policy avseende gästernas uppträdande som kanske är strängare än de krav som lagstiftningen ställer. Om en gäst avvisas sker det då närmast på kontraktsrättsliga grunder, d.v.s. att restaurangen inte önskar erbjuda varor eller tjänster på grund av gästens uppträdande. Det är förstås uteslutet att våld eller tvångsmedel används enbart på sådana grunder. En annan sak är att gäster kan börja uppträda ordningsstörande just när de blir vidtalade av en ordningstvakt.

Sammanfattningsvis är våldsanvändning av ordningsvakter möjlig i ett fåtal typsituationer, vilka i och för sig uppstår ganska frekvent i krogmiljö där gästerna är berusade eller (i vissa fall) drogpåverkade.

Vad som ofta kommer ifråga är visst tvång gentemot personer som så berusade av alkoholdrycker eller andra berusningsmedel att de inte kan ta hand om sig själva eller annars utgör en fara för sig själva eller någon annan.

Med stöd av polislagen kan ordningsvakter dessutom använda våld när någon med laga stöd ska berövas friheten och personen söker undkomma eller ordningsvakten annars möts av motstånd när han eller hon ska verkställa ett sådant frihetsberövande. Detsamma gäller när någon ska avvisas eller avlägsnas från visst område eller utrymme, liksom ifråga om kroppsvisitation m.m. som sker med laga stöd. Lagstöd för avvisande eller avlägsnande föreligger gentemot personer som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för ordningen, eller om åtgärden behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. Om avvisning eller avlägsnande är otillräckligt får personen tillfälligt omhändertas. Avvisning innebär att vederbörande får en tillsägelse att lämna platsen eller hindras från att ta sig dit. Avlägsnande innebär att han eller hon tvångsvis förflyttas därifrån antingen till fots eller i polisbil. En sådan förflyttning måste vara kortvarig och kan bara avse en kortare sträcka. I annat fall torde ingripandet få betecknas som ett omhändertagande (se Karnov, kommentaren till 13 § polislagen). I samtliga fall gäller att andra medel än våld ska vara otillräckliga och att det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt med våld för att genomföra tjänsteåtgärden.

Slutligen kan ordningsvakter agera enligt nödvärnsbestämmelserna och genom envars gripande.

Ett flertal faktorer kan anses ha betydelse för frågan om det kan vara befogat för en ordningsvakt att använda våld vid ett ingripande, och i så fall i vilken omfattning.

Behovet av våld måste bedömas utifrån vad situationen kräver och med beaktande av de svåra uppgifter som en ordningsvakt ställs inför. Berusningsgraden, och i förekommande fall drogpåverkan, hos den person som ska omhändertas eller avvisas är förstås av betydelse. Väsentligt är förstås om ordningsvakten konfronteras med pågående brottslig gärning, till exempel hot eller andra straffbara trakasserier, skadegörelse etc., liksom hur många personer ordningsvakten samtidigt konfronteras med och hur stökiga det är, och hur många ordningsvakter som är på plats samtidigt. Vid ingripandet kan man även beakta upprinnelsen till situationen, alltså hur stökig personen har varit innan. På motsvarande sätt spelar det in om personen som ingripandet sker mot är känd som våldsvärkare eller kan misstänkas vara beväpnad.

Ordningsvakter jobbar ofta i grupp och måste då i viss utsträckning förlita sig på uppgifter de får från sina kollegor om hur allvarlig situationen är. Ytterst måste dock varje ordningsvakt bilda sig en egen uppfattning om situationen utifrån de iakttagelser han eller hon gör.

Vid nödvärmsinvändning styrs möjligheten till våldsanvändning av hur trängd den situation är som ordningsvakten befinner sig i objektivt sett (NJA 1994 s. 48).

Det är oundvikligen så att ordningsvakter måste tillerkännas ett visst skönsmässigt utrymme när det gäller bedömningen om någon är ordningsstörande eller berusad och alltså ska avvisas eller avlägsnas. Även om det kan framstå som genant för någon att bli avvisad eller avlägsnad är intrånget i den personliga sfären ändå relativt begränsat i dessa situationer, och får som huvudregel anses befogat för att ordningen ska kunna upprätthållas, särskilt i miljöer där många gäster är berusade. Men därmed inte sagt att det finns något större skönsmässigt utrymme för ordningsvakter att besluta om våldsanvändning. Om det fanns ett sådant skönsmässigt utrymme i två led, alltså både ifråga om att avgöra om någon är ordningsstörande eller berusad och om och i vilken utsträckning våld måste användas, skulle de personer som ingripanden sker mot tillerkännas en utomordentligt svag ställning.

Det är mot bakgrund av dessa överväganden som tingsrätten tar ställning till utredningen i målet.

Upprinnelsen till händelserna var, enligt uppgifter från vittnet och ordningsvakten DI, att denne gjorde iakttagelsen att RB, som befann sig på krogen The Lab, såg trött ut och höll på att somna där han var. DI bad då honom att gå hem och motiverade det med att man sover bättre i sin egen säng. En man i sällskapet tog tag i DI och skrek lite. Gemensamt med HA föste DI ut sällskapet från baren.

När RB med sällskap skulle lämna The Lab kom KA att få viss handgriplig hjälp ut av RS. RS var där som gäst men inskred enligt egna uppgifter i händelserna på eget initiativ. HA ledde enligt egna uppgifter ut LGL. Den delen av händelseförloppet omfattas inte av åtalet.

Väl utanför The Lab började RB, KA och LGL prata sinsemellan om vad som hänt. De var enligt egna uppgifter chockade över att ha blivit utslängda och det sätt som det gått till på. När RB och LGL var på väg att börja gå därifrån dröjde sig KA kvar och frågade enligt egna uppgifter varför de blivit utslängda. Enligt uppgift från målsäganden LGL bad HA KA att gå därifrån, men när så inte skedde hoppade HA över repet och tog tag i KEs arm.

En situation där en gäst som blivit avvisad eller avlägsnad dröjer sig kvar och vill diskutera det inträffade kan ofta anses ordningsstörande. I det aktuella fallet var KA dessutom berusad. Målsägandena har berättat att de hade varit på Fjäderholmarna under eftermiddagen, där de ätit mat och delat på en flaska cham-

pagne och två flaskor rödvin. De hade därefter åkt in till Stockholm och besökt restaurangen Sturehof där de ätit vickning och druckit öl. Ordningsvakterna hade alltså laglig grund för att vidta en åtgärd, och i och med att det visat sig utsiktslöst att avvisa och avlägsna KA från The Lab får det anses ha varit befogat att tillfälligt omhänderta honom i syfte att skyndsamt överlämna honom till polisen. Frågan är då om någon våldsanvändning varit befogad.

HA har uppgett att KA i detta skede hotade honom att han skulle komma tillbaka med en AK 4. Uppgifterna får stöd från HP som uppger att han fått besked från HA att KA uttalat hot. Trots att flertalet personer hörts (målsägandena RB och LGL samt vittnena DI, RJ, CV och ES) har ingen annan hört någon sådant hot. Uppgifterna om hot får därför betraktas som en efterhandskonstruktion. Av utredningen i övrigt framgår inte annat än att målsägandena var kraftigt berusade men annars sansade när de avvisades och avlägsnades från The Lab. RB ringde polisen strax efter och uppspejlingen av samtalet bekräftar bilden av en samlad person. Som nämnts var Rickard Björklund och LGL på väg att gå, och det har inte framgått annat än att ordningsvakterna endast hade att gemensamt omhänderta KA, inte hela sällskapet, i detta inledande skede. Det framstår inte som att KA skulle ha utgjort en fara för någon eller att situationen annars skulle ha varit kritisk på något sätt just då. Utrymmet för våldsanvändning måste därför anses begränsat när KA skulle omhändertas.

Uppgifterna går isär om hur det gått till vid omhändertagandet. HA har uppgett att KA gjorde kraftigt motstånd, var helt galen och omöjlig att hålla varför de måste få ned honom för att få kontroll. Det är möjligt att HP haft sin batong framme. HP har uppgett att han assisterade HA och att det var stora problem att få ned KA. Han har varken kunnat erkänna eller förneka att han haft batongen framme eller använt den.

KA har uppgett att han fick sparkar och slag över benen och tog tag i vakterna för att kunna hålla sig upprätt. Han sade sedan att om de slutade slå så skulle han lägga sig ned frivilligt. LGLs uppgifter är i stort sett desamma.

RB har uppgett att han såg två killar som höll i KA och en tredje som slog med batong på KA s bakhasor. Rättsintyget innehåller iakttagelser om fyra hematom på vänster överarms insida, lätt svullnad och lätt blåmissfärgning på höger vads baksida och palpationsömhet över den raka buk-muskulaturens infästning mot bäckenet. Journal från läkarbesök dagen efter innehåller uppgifter om palpationsömhet på halsen och ryggen samt hematom på vänster överarm och vänster underarm, liksom hematom på höger knä, höger underben och höger vad. Det finns även fotodokumentation. Genom målsägandenas uppgifter och den skriftliga bevisningen är det visat att HA och HP har slagit KA på sätt som åklagaren påstått. Ordningsvakterna har tagit beslut att han måste läggas ned på marken och handfängslas, och att detta måste ske genom sparkar och slag mot kroppen, innefattande användning av batong. Sparkarna mot benen omfattas inte av åtalet. Utdelandet av slag har skett i en situation när det inte kan anses som att andra medel skulle ha varit otillräckliga och slagen kan inte heller anses ha varit försvarliga. Synen på batonganvändning har varit restriktiv i rättstillämpningen (se t.ex. Svea hovrätts dom 2006-09-12 i mål B 1925-06 där det ansågs befogat med två batongslag mot armarna på en potentiellt drogpåverkad person som sökte köra iväg med motorcykel, samt Hovrättens över Skåne och Blekinge dom 2006-11-30 i mål B 1166-05 där två batongslag mot överarmen ansågs befogat i en situation där en person som inte lät sig avvisas gjorde motstånd). Åtalet är alltså styrkt i denna del.

Vad gäller avviseringen inne i trapphuset har KA uppgett att han blev slagen med något föremål mot benen och ryggen. Han vet dock inte vem som gjorde vad. RB och LGL har sagt att de såg slag. Deras uppgifter är dock inte helt förenliga med vad de sagt under förundersökningen i denna del och dessutom hade de inte några idealiska möjligheter att se vad som

hände genom dörren. Vittnet Eduardo Rodriguez har förnekat att något våld förekom, liksom de tilltalade. Sammanfattningsvis förekommer det för många osäkerhetsfaktorer för att det ska anses styrkt att KA utsatts för våld i trapphuset, och i så fall av vem. De skador han ådragit sig och som styrks av rättsintyget kan lika gärna ha uppstått ute på gatan i det tidigare skedet.

RB ringde återigen polisen vid något tillfälle medan KA omhändertogs och avvisiterades, men sökte sedan öppna dörren till trapphuset. Han har uppgett att han ville tala ordningsvakterna till rätta, vilket tingsrätten saknar skäl att ifrågasätta. När han lyckades öppna och kom innanför dörren hann han skrika ”sluta” eller något liknande. Han blev sedan enligt egna uppgifter uppträckt med våld mot väggen varvid hans huvud började blöda. HA har uppgett att RB snubblade och slog sig. Denna del av händelseförloppet omfattas inte av åtalet men har betydelse för hur åtalet mot RS ska betraktas.

Ungefär samtidigt ingrep HA och HP mot LGL. En inledande fråga är om de hade befogenhet att göra något i egenskap av ordningsvakter. LGLs och RBs ansträngningar att öppna dörren in till trapphuset där den omhändertagne KA och ordningsvakterna befann sig kan betraktas som ordningsstörande. Mot bakgrund av att LGL var berusad och redan hade avvisats och avlägsnats från The Lab hade ordningsvakterna befogenhet att omhänderta honom för att skyndsamt överlämna honom till polisen. Situationen framstår däremot inte som särskilt trängd för ordningsvakterna. De var flera på plats och hade redan omhändertagit och handfäslat KA. Möjligheten att använda våld måste därför ses som begränsad. Dessutom kan inte HA och HP tillgodoräkna sig den överdrivna våldssituation som de själva varit med om att skapa genom sina åtgärder mot KA för att med stöd av polislagen motivera ytterligare behov av våld för att omhänderta LGL. Någon nödvärnssituation har inte förelegat för

HA och HP och inte heller någon situation där envarsgripande kunde komma ifråga.

Uppgifterna går isär om vad som skedde när LGL omhändertogs. Hankan Alkacir har uppgett att han befann sig inne i trapphuset och att dörren för upp, plötsligt var RB inne och LGL bakom. De var aggressiva och högljudda. Han försökte fösa ut LGL men denne försökte ta hans batong och han fick kämpa emot. Han anser att han hade rätt att gripa LGL för främjande av flykt. Det uppstod sedan en brottningsmatch och han ramlade över LGL. Han hade sin batong framme och slog ett eller max två slag mot LGLs ben. Det är möjligt att HP använde sin batong för att freda sig. HP har uppgett att de fick ut LGL ur trappuppgången och sedan fick ned honom på marken, på magen. HP fastnade då med sin fot mellan LGLs ben. Han tog då batongen och slog, men det gav ingen effekt. Det tog en stund innan han kom loss. Slagen var mot lårmuskulaturen och ned på smalbenen. LGL har uppgett att någon tog tag i hans hals bakifrån och att han sedan, medan två personer höll i hans armar, fick åtta till tio slag med batong mot benen. Han kände också vad han tror var en armbåge i ansiktet och blev omtöcknad. Vittnet DI har bekräftat att han såg batonger i luften och att han har för sig att det var HP som använde batong. Vittnet RJ har uppgett att han såg HA använda sin batong 1-2 gånger genom att slå bakom sig. Genom LGLs uppgifter och rättsintyget, vittnesuppgifterna liksom HA och HP s medgivanden i denna del, är visat att LGL utsatts för slag enligt åklagarens gärningsbeskrivning. Några säkra uppgifter om hur många slag han fått och av vem finns inte att tillgå. Åklagaren har anfört att HP under förundersökningen sagt att han kanske slagit 10-15 slag. Förundersökningsprotokollet innehåller dock i denna del motstridiga uppgifter. HP har under rättegången lämnat flertalet uppgifter som talar till hans

egen nackdel. Även om han kanske sökt tona ned sin egen roll får hans uppgifter om antalet slag väsentligen läggas till grund för bedömningen.

HA var den som beslutade att KA skulle omhändertas. Han har hållit i denne medan HP utdelat batongslag. Han har även gemensamt med HP omhändertagit LGL och då dels brottat ned denne, dels utdelat ett eller två batongslag själv. Det står därför klart att HA och HP har agerat gemensamt mot KA och LGL på sätt som åklagaren påstått.

Sammanfattningsvis är åtalet styrkt även i denna del.

Åtalet mot RS

Enligt 24 kap 7 § rättegångsbalken får envar gripa den som har begått brott på vilket fängelse kan följa och som påträffas på bar gärning eller flyende fot. Utöver denna möjlighet till s.k. envarsgripande sätter bestämmelserna om nödvärn i 24 kap brottsbalken gränsen för vad en privatperson kan göra. RS var som tidigare nämnts på plats i egenskap av privatperson.

RS har uppgett att han var på The Lab och festade med ordningsvaktsskollegor från Patricia och att det var livat. Sedan såg han HA, som han känner, komma gående halvt om halvt brottandes med en gäst. RS tog då tag i KA s vänsterarm och visade ut honom från baren. Någonstans vid entrédörren tog det stopp, men efter ett ryck föll KA ut genom dörren. Han gick in i baren igen, men när han kom ut en stund senare fanns det inga vakter på plats i den s.k. hagen. Några meter mot Spybar-hållet var det tumult i en port. HA och HP kom halv om halvt utramlande. En annan vakt såg ut att ha det jobbigt och RS tog därför ett snabbt beslut. Han tog tag i

RB s jacka och försökte dra bort honom. De rasade till marken. RB var aggressiv och uppspelt. Han lyckades vrida honom till höger och låg kvar och höll i honom ordentligt hårt. Han hade sin arm under RB:s armhåla och upp på hans axel över bröstkorgen.

Målsäganden RB har uppgett att han blev utsläpad på gatan från trappuppgången och att två personer satt på honom. Sedan bröt någon upp nacken på honom med en arm runt hans hals, och därefter svimmade han. Han fick så småningom åka ambulans till sjukhuset.

Tingsrätten gör följande bedömning. Målsäganden RB hade just tagit sig in genom dörren till trapphuset, men detta utgjorde inte något brott på vilket fängelse kunde följa. Det saknades därför rättsliga förutsättningar för en envars-gripande på denna grund. RS har uppgett att en ordningsvakt hade det jobbigt liksom att RB var aggressiv, vilket får uppfattas som en nödvärnsinvändning, alternativt en grund för envars-gripande. HA har också uppgett att RB vevade med slag och att han själv fick ducka undan. Uppgiften att RB gått till handgripligheter mot HA eller andra ordningsvakter är dock inte trovärdig. Vittnet CV har beskrivit att RB och LGL såg städade ut strax innan.

Som tidigare nämnts har det visats genom bevisningen att RB i lugna ordalag ringt polisen två gånger. Dessutom står det klart genom RB egna uppgifter och genom HA uppgifter att när RS tog sitt grepp om RB var denne redan skadad efter smällen in i väggen och blödde från huvudet. Att så var fallet bekräftas av HP s uppgift att RS hade blod på armarna när han släppte taget om RB , liksom av bilderna på blodpölar från platsen. HP har även uppgett att RB blev röd i ansiktet när RS hade sitt grepp om honom. Att RB förlorade medvetandet i samband med strupgreppet följer av hans egna uppgifter och bekräftas av uppgifter från vittnena DI och

RJ. Även om det resonemangsvis skulle ha förekommit en nödvärnssituation hade den alltså upphört när RS tog sitt grepp. Att det varit fråga om ett strupgrepp vinner dessutom stöd av rättsintyget.

RS har vitsordat att han gick in för att tvätta av sig blodet men har förnekat påståendet att han knäat KA i skrevet alternativt i ljumsken. Inget vittne har sagt sig ha sett något våld från RS s sida gentemot Karl Eriksson. KA är dock säker på att RS knäade honom inne i trapphuset och träffade i ljumsken, när han stod med handbojor på sig. Att KA blivit knäad vinner visst stöd av rättsintyget och journalanteckningarna. Vid bevisvärderingen får, utöver att RS var på plats och hade tillfälle att begå gärningen, vägas in hans självpåtagna roll med att avlägsna KA från baren tidigare liksom det våld han utövade mot RB strax innan han gick in i trapphuset. Sammantaget är åtalet styrkt även i denna del.

Påföljdsfrågorna

HA och HP har gjort sig skyldiga till två fall av misshandel, dels mot KA, dels mot LGL. Straffvärdet kan anses motsvara två månaders fängelse vardera om våldsanvändningen ses isolerat. Det måste dock beaktas att de i egenskap av ordningsvakter hade befogenhet att använda visst tvång, och detta sänker straffvärdet. Vidare riskerar båda att bli av med sina jobb till följd av domen. HA har redan förlorat jobbet under utredningstiden och är arbetslös sedan en tid tillbaka. HP har vid tiden för domen ett säkerhetsklassat jobb som väktare vid värdetransporter, och riskerar att bli av med detta. Båda är tidigare ostraffade och lever under välordnade förhållanden. De har samtyckt till samhällstjänst. Gärningarna är inte av det slaget att endast fängelse kan komma ifråga. Det saknas anledning att befara att de återfaller i brott. Mot denna bakgrund bestäms påföljden till villkorlig dom och femtio timmars samhällstjänst

för envar av HA och HP . Alternativstraffet skulle ha varit en månads fängelse vardera.

RS har tagit strupgrepp på RB som då redan var skadad, och har hållit fast så att RB förlorat medvetandet. Vid bedömningen av påföljden måste dock beaktas att det inte är säkert att det bara var RS s grepp som ledde till medvetlösheten, i och med att RB slagit huvudet dessförinnan och dessutom var kraftigt berusad. Inte desto mindre är strupgrepp en allvarlig form av våld där den som utsätts för det får svår ångest och ytterst riskerar att kvävas. Gärningen är så pass allvarlig att endast fängelse kan komma ifråga. Sammantaget, och trots att RS är ostraffad, bör påföljden för strupgreppet och knäande bestämmas till två månaders fängelse.

Skadestånd

Enligt praxis från Brottsoffermyndigheten torde skadeståndsnivån när någon utsätts för batongslag vara i storleksordningen 10 000 kr för kränkningen och 1 000 kr för sveda och värk. HA och HP ska solidariskt utge dessa belopp till KA och LGL. Det är också genom utredningen visat att LGLs solglasögon förstörts och att hans armbandsur fått sådana skador att det måste lagas. Skadeståndet i denna del fastställs till yrkade 2 000 kr respektive 1 000 kr.

Praxis från Brottsoffermyndigheten indikerar en motsvarande skadeståndsnivå för strupgrepp. Strupgrepp är dock erkänt smärtsamt och ångestframkallande och innebär dessutom stora risker för den som utsätts för det. Skadeståndet till Rickard Björklund för kränkning fastställs till 15 000 kr. Ersättning för sveda och värk fastställs till 1 000 kr och ersättning för förstörda solglasögon och skjorta till yrkade belopp alltså 2 000 kr respektive 1 000 kr.

Övrigt

Då fängelse ingår i straffskalan ska HA, HP och RS betala 500 kr vardera enligt lag om brottsofferfond.

Försvarens ersättningsyrkanden är skäliga och ska bifallas. HA saknar inkomst varför kostnaden för hans försvar stannar på staten. HP ska mot bakgrund av sina ekonomiska förhållanden förpliktas att återbetala 23 047 kr av försvararkostnaden. RS ska mot bakgrund av sina ekonomiska förhållanden förpliktas att återbetala 16 996 kr av försvararkostnaden.

Kostnaderna för målsägandebiträde är skäliga och ska bifallas. Ifråga om återbetalning av kostnad för målsägandebiträde gäller 8 § lag (1988:609) om målsägandebiträden samt 31 kap 1 § och 6 § rättegångsbalken. Med stöd av 31 kap 1 § fjärde stycket rättegångsbalken finner tingsrätten att HA med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden inte ska förpliktas att ersätta kostnad för målsägandebiträde. HP har ekonomiska förutsättningar att ersätta sådan kostnad. Här får dock beaktas att målsägandena har tillerkänts lägre skadestånd än vad som yrkats.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 5
Enhet 53

DOM
2008-10-10

B 18289-07

Med stöd av stöd av 31 kap 1 § fjärde stycket rättegångsbalken förpliktas HP att ersätta kostnaden för målsägandebiträde med 3 000 kr. Motsvarande överväganden gör sig gällande avseende RS som förpliktas att ersätta 3 000 kr av kostnaden för målsägandebiträde.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande ges in till tingsrätten senast den 31 oktober 2008, ställs till Svea hovrätt.

På tingsrättens vägnar

Ingeborg Simonsson